

§ 82. Sousednost časů v souvětí s vedlejší větou v konjunktivu

Čas slovesa věty vedlejší je závislý na čase slovesa věty hlavní.

I. Je-li v hlavní větě sloveso v **přítomném** či **budoucím** čase (někdy též ve složeném perfektu), klade se ve vedlejší větě:

1. konjunktiv **přítomného** času — při současnosti dějů věty hlavní a vedlejší nebo při následnosti děje vedlejší věty
2. konjunktiv **perfekta** — při předčasnosti děje věty vedlejší vzhledem k ději věty hlavní

Suppongo che < studi.

Suppongo che < abbia studiato.

Předpokládám, že < studuje, bude studovat.
Předpokládám, že < studoval.

II. Je-li v hlavní větě sloveso v některém z **minulých** časů anebo v **podmiňovacím způsobu** jednoduchém nebo složeném, klade se ve vedlejší větě:

1. konjunktiv **imperfekta** — při současnosti dějů věty hlavní a vedlejší nebo při následnosti děje vedlejší věty
2. konjunktiv **předminulého** času — předchází-li děj vedlejší věty před dějem věty hlavní

Supponero che < studiasse.

Supponero che < avesse studiato.

Předpokládala jsem, že < studuje, bude studovat.
Předpokládala jsem, že < studoval.

Poznámka: Podmiňovací způsob jednoduchý sloves vyjadřujících vůli, přání nebo nutnost vyzaduje ve vedlejší větě sloveso v konjunktivu imperfekta, i když děje v obou větách, hlavní i vedlejší, probíhají v přítomnosti:

Vorrei che studiasse.

Chtěl bych, aby studoval.

Infinitiv

Rozeznáváme:

1. infinitiv jednoduchý

činný: *portare* nést

trpný: *essere portato* být nesen

2. infinitiv složený

činný: *avere portato* (tvořený z jednoduchého infinitivu slovesa pomocného + minulého přičestí slovesa významového)
trpný: *essere stato portato* (tvořený z jednoduchého trpného infinitivu slovesa *essere* + minulého přičestí slovesa významového)

Italský infinitiv nevyjadřuje osobu, číslo ani způsob. Vyjadřuje jen slovesný rod (činný nebo trpný) a tzv. čas relativní, tzn. současnost, následnost nebo předčasnost vzhledem k ději označovanému určitým tvarem slovesným. Infinitiv jednoduchý vyjadřuje současnost nebo následnost, kdežto infinitiv složený předčasnost, a to jak k ději přítomnému a minulému, tak i budoucímu:

Finge di esserci capitata per caso. Předstírá, že se tu ocitla náhodou.

Dopo aver speso un congruo numero di milioni, il comune ha sospeso la costruzione dello stadio. Poté, co vydala značný počet miliónů, zastavila obec stavbu stadiónu.

Queste note interessarono forse il lettore dopo aver finito di leggere il volume. Tyto poznámky budou snad zajímat čtenáře, až dílo dočte.

Infinitiv může mít funkci různých větných členů nebo může zastupovat celé věty. Jakožto větný člen může být:

1. podmětem

Le piaceva leggere con una penna in mano. Ráda četla (líbilo se jí číst) s perem v ruce.

2. jmennou složkou přísudku

Volere è potere. Chtítí znamená moci.

3. předmětem přímým i nepřímým

Fino a che ora possiamo ascoltare la radio? Do kolika hodin můžeme poslouchat rádio?

Non mancate di visitare il nostro ristorante. Neopomeňte navštívit naši restauraci.

La aiutò a preparare le valigie. Pomohl jí připravit zavazadla.

4. přívlaskem

una macchina da cucire šicí stroj
una tavola da allungarsi vytahovací stůl

5. příslovečným určením

pieno da scoppiare plný na prasknutí
bello a vedere krásné na pohled

Infinitiv může mít dále platnost věty

I. hlavní

1. jako záporný rozkazovací způsob pro 2. osobu jednotného čísla, nebo kladný či záporný rozkazovací způsob, především v různých nápisech.

Non uscire! Nechoď ven!
Tenere la destra! Chodte vpravo!

2. k vyjádření pochybnosti, nerozhodnosti apod.

Che fare? Co dělat?
A chi chiedere aiuto? Koho požádat o pomoc?

II. vedlejší

Zatímco české gramatiky často označují tuto vazbu jakožto „polovětnou“, mluvnické italské ji definují jakožto větu tzv. implicitní. Tedy podle italského pojetí *Sono venuta a comprare le sigarette* (Přišla jsem si koupit cigarety) jsou dvě věty: *Sono venuta* (věta explicitní), *a comprare le sigarette* (věta implicitní).

Místo infinitivní vazby by bylo možno v takových případech užít vedlejší věty.

Podmět slovesa v určitém tvaru a podmět infinitivu musí být v zájmu srozumitelnosti shodný; u vět předmětných stačí, je-li podmět infinitivu vyjádřen formou předmětu.

Gli ho detto di venire a trovarci domani. Řekl jsem mu, aby nás zítra navštívil.

Není-li splněna výše uvedená podmínka, je třeba místo infinitivu užít vedlejší věty:

Ho detto che venga a trovarci domani. Řekl jsem, aby nás přišel zítra navštívit.

Infinitiv může mít platnost věty

1. podmětné — často po neosobních výrazech jako *è facile* (je snadné), *è possibile* (je možné), *è necessario* (je nutné), *bisogna* (je třeba) apod.

Sarebbe imperdonabile credere a tali bugie. Bylo by neodpustitelné věřit takovým lžím.

È impossibile prevedere le conseguenze. Je nemožné předvídat důsledky.

2. předmětné

Speriamo di vincere la prossima corsa. Doufáme, že příští závod vyhrajdeme.

Temeva di dover tentare un atterraggio forzato. Obával se, že se bude muset pokusit o nouzové přistání.

3. účelové

Ci fermammo un momento a guardare il vulcano.

Lo dice solamente per tranquillizzarti.

4. způsobové

Era giunto a Palermo per caso, senza essere in alcun modo informato della situazione.

La scuola dovrebbe essere organizzata in modo da creare un nuovo rapporto tra studenti e società.

5. příčinné

Anna fu contenta di rimanere sola.

Hai fatto male a dirmelo.

6. podmínkové

A sentir lui, diresti che egli è capace di tutto.

A pensare bene, dovremmo prendere un'altra decisione.

7. přípustkové

Anche a ripetermelo cento volte, non mi convincerai. Anche a piangere, non otterra nulla.

Zastavili jsme se na okamžik, abychom se podívali na sopku.

Ríká to jen, aby tě upokojil.

Přijel do Palerma náhodou, aniž byl nějak informován o situaci.

Škola by měla být organizována tak, aby vytvořila nový vztah mezi studenty a společností.

Anna byla ráda, že zůstala sama.

Neudělala jsi dobře, že jsi mi to řekla.

Kdybys ho slyšel, řekl bys, že je schopen všeho.

Uvážíme-li to dobře, měli bychom učinit jiné rozhodnutí.

I kdybys mi to stokrát opakoval, nepřesvědčíš mě.

I kdyby plakal, ničeho nedosáhne.

8. časové

Prima di uscire dalla stazione, esitò un momento. Dopo aver sgominato tutti i suoi nemici, Bonifaccio VIII gettò le fondamenta della smisurata potenza della sua famiglia.

9. přívlastkové

Noi siamo gli ultimi a saperlo.

Queste non sono cose da raccontarsi.

10. účinkové

Continua il lavoro di tutta la sua vita, si da lasciare agli studiosi un materiale prezioso per la storia di Sicilia.

Dříve než vyšla z nádraží, na chvílku zaváhala.

Poté, co vyhladil všechny své nepřátele, položil Bonifác VIII. základy bezmezné moci své rodiny.

My jsme poslední, kdo se to dovídá.

Tohle nejsou věci, které se mohou vyprávět.

Pokračuje ve své celoživotní práci, takže zanechá vědcům cenný materiál k dějinám Sicílie.

Vazba určitého slovesného tvaru s infinitivem

§ 84.

Určitý slovesný tvar se může pojít s následujícím infinitivem bez předložky anebo pomocí předložek, nejčastěji *a* a *di*.

I. Bez předložky stojí infinitiv po

1. slovesech modálních

<i>dovere</i>	muset	<i>volere</i>	chtít
<i>potere</i>	moci	<i>solere</i>	} mít ve zvyku
<i>sapere</i>	umět	<i>usare</i>	
<i>Potrei aprire la finestra?</i>			Mohl bych otevřít okno?

2. slovesech

<i>osare</i>	}	odvážit se	<i>sentire</i>	slyšet
<i>ardire</i>			<i>vedere</i>	vidět
<i>Sento arrivare un'automobile.</i>			Slyším přijíždět nějaké auto.	

3. slovesech *fare* (dělat) a *lasciare* (nechat) ve faktitivních vazbách (srov. § 89)

Faccia portare i bagagli, prego. Dejte přinést zavazadla, prosím.

4. neosobních vazbách typu

<i>è facile</i>	je snadné	}	je třeba
<i>è utile</i>	je užitečné		
<i>è vietato</i>	je zakázané		
<i>è necessario</i>	je třeba	}	stačí
<i>(È) vietato fumare.</i>	Kouření zakázáno.		

5. slovesech

desiderare přát si *preferire* dávat přednost
Con questo tempo preferisco stare a casa. V tomto počasí jsem nejraději doma.

II. **A** předchází infinitiv po

1. slovesech označujících pohyb

<i>andare</i>	jít	<i>recarsi</i>	odebrat se
<i>arrivare</i>	dosahovat	<i>tornare</i>	vrátit se
<i>correre</i>	běžet	<i>mandare</i>	poslat
<i>venire</i>	přijít		
<i>Sono venuti a informarci dell'accaduto.</i>		Přišli nás informovat o tom, co se přihodilo.	

2. slovesech označujících začátek a trvání děje

<i>cominciare</i>	}	začínat	<i>continuare</i>	pokračovat,
<i>mettersi</i>			<i>proseguire</i>	dělat dál
<i>accingersi</i>	chystat se		<i>Proseguì a discuterne.</i> Dále o tom diskutoval.	

3. některých slovesech zvratných

<i>decidersi</i>	rozhodnout se	<i>divertirsi</i>	bavit se
<i>limitarsi</i>	omezit se	<i>sforzarsi</i>	usilovat
<i>arrischiarsi</i>	odvážit se	<i>dedicarsi</i>	věnovat se
<i>Si diverte a leggere romanzi storici.</i>		Baví se čtením historických románů.	

4. řadě dalších sloves

<i>aiutare</i>	pomoci	<i>costringere</i>	přinutit
<i>autorizzare</i>	zmoenit	<i>rinunciare</i>	zřici se
<i>imparare</i>	učit se	<i>acconsentire</i>	svolit
<i>insegnare</i>	učit	<i>aspirare</i>	usilovat
<i>invitare</i>	pozvat	<i>riuscire</i>	podařit se
<i>È riuscito a tradurre molto bene questa poesia.</i>		Podařilo se mu velmi dobře přeložit tuto báseň.	

III. **Di** předchází infinitiv po

1. slovesech vyjadřujících tvrzení, myšlení, rozhodnutí apod.

<i>affermare</i>	}	tvrdit	<i>pensare</i>	}	myslet
<i>sostenere</i>			<i>credere</i>		
<i>dire</i>	řikat		<i>indovinare</i>	uhodnout	
<i>dimostrare</i>	}	dokázat	<i>ammettere</i>	připustit	
<i>provare</i>			<i>confessare</i>	přiznat	
<i>negare</i>	popřít		<i>giurare</i>	přisahat	
<i>decidere</i>	rozhodnout se		<i>riconoscere</i>	uznat	
<i>dichiarare</i>	prohlásit		<i>ignorare</i>	nevědět	
<i>annunciare</i>	oznámit				

Dice di non l'aver trovato.
Ho deciso di parlare per precisare una cosa.

Říká, že to nenašla.
Rozhodl jsem se promluvit, abych upřesnil jednu věc.

2. slovesech vyjadřujících pochybnost, nejistotu, obavu.

<i>dubitare</i>	pochybovat	<i>tentare</i>	pokusit se
<i>sospettare</i>	mit	<i>supporre</i>	předpokládat
	podezření	<i>ritenere</i>	domnívat se
<i>temere</i>	obávat se		

Tentammo di metterci in rapporto con lui.
Temo di non averglielo spiegato bene.

Pokusili jsme se s ním vejít do styku.
Obávám se, že jsem mu to nevysvětlila dobře.

3. slovesech vyjadřujících dotaz, zákaz apod. prosbu, přání, rozkaz.

<i>pregare</i>	prosit	<i>proibire</i>	} zakázat
<i>desiderare</i>	} přát si	<i>vietare</i>	
<i>augurarsi</i>		<i>sconsigliare</i>	odradit
<i>sperare</i>	doufat	<i>comandare</i>	nařídit
<i>domandare</i>	ptát se	<i>impedire</i>	zabránit
<i>chiedere</i>	žádat		

Mi auguro di guarire presto.

Přeji si brzy se uzdravit.

Speravo di star con te tutto il pomeriggio.

Doufal jsem, že s tebou budu celé odpoledne.

4. slovesech označujících ukončení děje

<i>finire</i>	} skončit, přestat	<i>cessare</i>	} přestat
<i>terminare</i>		<i>lasciare</i>	
<i>smettere</i>		<i>tralasciare</i>	

Smetti di fumare.
Tralascio di consultare uno specialista.

Přestaň kouřit.
Opomenul se poradit s odborníkem.

5. slovese *avere* + podstatné jméno abstraktní

<i>aver l'occasione</i>	mít příležitost
<i>aver il coraggio</i>	mít odvahu
<i>aver la bontà</i>	být tak laskav
<i>aver la certezza</i>	mít jistotu
<i>aver la possibilità</i>	mít možnost
<i>aver l'intenzione</i>	mít v úmyslu
<i>aver paura</i>	mít strach
<i>aver desiderio</i>	mít přání
<i>Ho avuto l'occasione di parlargli a quattr'occhi.</i>	Měl jsem příležitost mluvit s ním mezi čtyřma očima.
<i>Ha paura di andare dal dentista.</i>	Má strach jít k zubnímu lékaři.

6. dalších slovesech jako

<i>raccomandare</i>	doporučit	<i>consigliare</i>	radit
<i>permettere</i>	dovolit	<i>vergognarsi</i>	stydět se
<i>stabilire</i>	stanovit	<i>pentirsi</i>	litovat
<i>cercare</i>	snažit se	<i>scongiurare</i>	zapřísahat
<i> fingere</i>	předstírat	<i>intendere</i>	zamýšlet
<i>aspettare</i>	očekávat	<i>preoccuparsi</i>	znepokojoval se
<i>Gli permise di accompagnarla.</i>	Dovolila mu, aby ji doprovodil.		
<i>Fingeva di voler vivere in una grande città.</i>	Předstíral, že chce žít ve velkém městě.		

Zpodstatnělý infinitiv

§ 85.

Kladný nebo záporný infinitiv se členem (příp. ukazovacím, přivlastňovacím nebo neurčitým zájmenem) se stává podstatným jménem. Tento zpodstatnělý infinitiv je vždy

rodu mužského. Do češtiny se často překládá podstatným jménem slovesným.

Některé infinitivy se zpodstatňují jen příležitostně a mají stejnou rekcí jako slovesa:

Il voler saper tutto è pazzia. Chtít vědět všechno je pošetilost.

Il leggere buoni libri è sempre utile. Čtení dobrých knih je vždycky užitečné.

Jiné zpodstatnělé infinitivy nabyly všech rysů podstatného jména. Se slovesy se pojí pomocí stejných předložek jako podstatná jména, příp. mohou tvořit množné číslo.

<i>il dovere</i>	povinnost	<i>il piacere</i>	potěšení
<i>il potere</i>	moc	<i>il desinare</i>	oběd
<i>il parere</i>	mínění	<i>i viveri</i>	potravin
<i>lo spuntar del sole</i>			východ slunce
<i>il tramontar del sole</i>			západ slunce

Srovnej:

dovere studiare

il dovere di studiare

muset studovat
povinnost studovat

§ 86. Gerundium

Gerundium má dva tvary neměnné v rodě a čísle:

a) tvar jednoduchý, který se tvoří od kmene (vzniklého odtržením *-are*, *-ere*, *-ire* od infinitivu) příponami

-ando (u sloves na <i>-are</i>)	—	<i>parlando</i>
-endo (u sloves na <i>-ere</i> a na <i>-ire</i>)	—	<i>vendendo</i>
	—	<i>sentendo</i>

b) tvar složený, tvořený gerundiem pomocného slovesa a přičestím minulým slovesa významového

<i>avendo</i>	/	<i>parlato</i>
	—	<i>venduto</i>
	\	<i>sentito</i>

Jednoduchým gerundiem se vyjadřuje děj současný s dějem slovesa v určitém tvaru, které může být v čase přítomném, minulém nebo budoucím, zatímco gerundiem složeným se vyjadřuje předčasnost nebo následnost.

Leggendo imparo (ho imparato, imparerò) molto. Čtením hodně se učím (jsem se naučil, se naučím).

Non avendo ricevuto la lettera, non sapeva che pensare. Jelikož nedostal dopis, nevěděl, co si má myslet.

Avendo letto troppo, ti rovinerai la vista. Budeš-li příliš mnoho číst, zkazíš si zrak.

Do češtiny se gerundium překládá podle kontextu buď větou souřadnou nebo podřadnou, jmennou vazbou, příslovcem, příp. přechodníkem.

Gerundium může mít dvoji platnost:

I. příslovce

arrivare correndo (= *di corsa*) přiběhnout

II. věty a vyjadřovat

1. časové vztahy

Pietro lo rivede il pomeriggio, uscendo dalla bottega. Petr ho znovu uviděl odpoledne, když vycházel z krámu.

Elena taceva, sperando che se ne andasse. Helena mlčela a doufala (doufajíc), že odejde.